CONFORMITATEA EDITORIALĂ A REVISTELOR ȘTIINȚIFICE DIN REPUBLICA MOLDOVA CU NORMELE INTERNAȚIONALE DE CITARE

EDITORIAL CONFORMITY OF SCIENTIFIC JOURNALS FROM THE REPUBLIC OF MOLDOVA WITH INTERNATIONAL CITATION STANDARDS

CZU: 050.4:001.891:006.35(100) **https://doi.org/10.59295/spd2025s.18**

Nelly ȚURCAN
ORCID: 0000-0001-8475-0770
E-mail: tsurcannelly@gmail.com
Universitatea de Stat din Moldova;
Institutul de Dezvoltare a Societății Informaționale, Chișinău, Republica Moldova

Summary. *This article examines the alignment of scientific journals in the Republic of Moldova with international citation standards. By analysing 57 journals, it evaluates both editorial guidelines and the actual citation practices employed in published articles. The findings reveal significant inconsistencies between the stated citation styles and their practical application, with frequent deviations from standards such as SM ISO 690 (2012/2022), APA, and Vancouver. A structured assessment identifies five levels of alignment, along with recurring issues such as incomplete metadata, formatting inconsistencies, and ambiguous referencing rules. The analysis is grounded in a theoretical framework that conceptualizes citation as both a normative and epistemic act, influenced by institutional constraints and disciplinary conventions. The article concludes with recommendations for editorial reforms aimed at enhancing the consistency, visibility, and global relevance of Moldovan scientific publications.*

Keywords: *citation practices, bibliographic standards, scientific journals, editorial policy, academic publishing.*

INTRODUCERE

În contextul consolidării integrității academice și al presiunii de indexare internațională, aplicarea standardelor de citare a devenit un indicator tot mai relevant al calității publicațiilor științifice. Respectarea unor stiluri consacrate – precum SM ISO 690, APA, Vancouver, Chicago – nu mai ține doar de aspecte tehnice, ci reflectă gradul de profesionalizare a discursului editorial.

În Republica Moldova, revistele științifice joacă un rol activ în circulația internă a cunoașterii, dar suferă adesea de lipsa unor practici bibliografice unitare. Analizele anterioare au fost punctuale sau orientate spre evaluări de impact, fără a examina sistematic conformitatea editorială a stilurilor de citare.

Studiul de față își propune să ofere o analiză documentată a modului în care revistele științifice autohtone adoptă și aplică regulile internaționale de citare. Sunt exa-

minate instrucțiunile pentru autori, formatele bibliografice utilizate efectiv și coerența dintre normele declarate și cele puse în practică.

Conformitatea în citare: dimensiuni epistemice și sociale ale unei practici academice

Conformitatea, ca mecanism social, contribuie la stabilitatea normelor în cadrul grupurilor umane [1]. În mediul academic, ea se manifestă distinct prin reguli explicite și implicite, iar citarea devine o expresie a integrării autorului într-o comunitate epistemică și profesională [2].

Zhang și Ding [2] descriu conformitatea academică drept o formă particulară a conformismului social, prin care citarea capătă nu doar funcții epistemice, ci și simbolice și normative. Autorii propun trei tipuri de conformitate în citare: informațională (motivarea prin rigoare științifică), normativă (alinierea la așteptările comunității) și intenționată (menținerea continuității paradigmatice). Această tipologie este completată de modelul lui Ebrahimy și Osareh [3], care identifică și dimensiunea identificării cu lideri sau grupuri epistemice.

În acest cadru, comportamentul de citare este influențat de o combinație de factori: nevoi de validare științifică, presiuni instituționale și ierarhii de vizibilitate. Citarea devine, astfel, un indicator al valorilor asumate în cercetare, dar și un instrument de afiliere și recunoaștere.

O problemă emergentă este instrumentalizarea citării în scopuri de performanță simbolică. Burbules [4] avertizează asupra riscului ca funcția epistemică a citării să fie eclipsată de obiective strategice, precum acumularea de capital academic sau creșterea artificială a vizibilității.

Mai mult, cercetările indică discrepanțe între normele declarate, percepute și aplicate de cercetători în privința citării, ceea ce semnalează o lipsă de coerență internă [5]. Această incoerență este amplificată de utilizarea abuzivă a autocitării, care, în lipsa unor criterii clare, poate distorsiona evaluarea performanței științifice [6].

În plan instituțional, abaterile de la standardele editoriale – fie prin instrucțiuni ambigue, fie prin lipsa unui control final – pot genera efecte negative asupra calității formale a articolelor și asupra credibilității publicațiilor [7]. În acest context, este necesară elaborarea unor ghiduri clare, însoțite de formare profesională adecvată pentru autori și editori.

Conformitatea în citare este influențată și de factori structurali precum durata colaborărilor academice [8] sau gradul de izolare a unei comunități științifice față de rețelele internaționale [9]. Astfel de fenomene pot contribui la limitarea circulației ideilor și la reproducerea unor structuri de influență dominante.

Mattiazzi și Vila-Petroff [10] semnalează un bias geografic în citare, care exclude cercetările din zone slab reprezentate, limitând diversitatea și echilibrul surselor academice.

Prin urmare, citarea trebuie înțeleasă ca o practică situată la intersecția dintre normativitatea științifică și strategiile sociale. Lipsa unor norme clare și a unor practici coerente riscă să compromită integritatea demersului științific. Este necesară o regândire sistematică a comportamentului de citare, care să asigure transparență, echilibru și relevanță în comunicarea academică.

METODOLOGIA STUDIULUI

Analiza a fost realizată în perioada 26-28 martie 2025 și a vizat un eșantion de 57 de reviste științifice din Republica Moldova. Din acestea, 48 sunt incluse în *Registrul național al revistelor științifice acreditate*, iar 9 și-au pierdut recent acreditarea, dar rămân active editorial.

Datele primare au fost colectate din instrucțiunile pentru autori disponibile public pe site-urile revistelor sau în paginile edițiilor electronice, iar datele secundare din articolele publicate în ultimele numere disponibile în Instrumentul Bibliometric Național (IBN).

Pentru evaluare, s-a utilizat o grilă analitică formată din șapte criterii: (1) Identificarea stilurilor de citare menționate în instrucțiuni; (2) Gradul de conformitate cu standardul SM ISO 690; (3) Determinarea stilului de citare utilizat de facto în lipsa unei mențiuni explicite; (4) Identificarea lacunelor, ambiguităților și neconcordanțelor în instrucțiuni; (5) Coerența dintre instrucțiunile declarate și practica editorială efectivă; (6) Coerențe între cerințele din instrucțiuni și referințele din articole; (7) Tipurile de erori în redactarea bibliografiei (formatare, omisiuni, inconsistențe).

Această metodologie mixtă, bazată pe observație directă și analiză de conținut, a permis nu doar o cartografiere descriptivă, ci și o evaluare critică a profesionalismului editorial în raport cu standardele internaționale de citare.

REZULTATE ȘI DISCUȚII

1. Prezența și tipurile stilurilor de citare menționate în instrucțiuni

Analiza celor 57 de reviste din Republica Moldova arată că doar 21 indică explicit un stil internațional de citare, precum SM ISO 690 (2012 sau 2022), APA, ICMJE/Vancouver, AMA, Chicago, Harvard sau IEEE. Restul de 36 nu oferă un cadru normativ clar, ceea ce sugerează o lipsă de standardizare editorială. Figura 1 ilustrează distribuția acestor stiluri, evidențiind dominația opțiunii „nespecificat”.

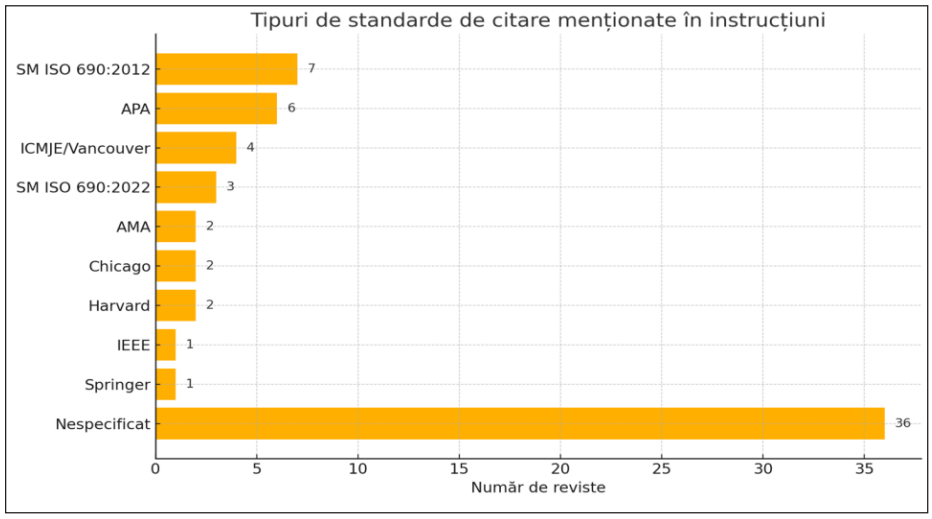

Figura 1. Distribuția stilurilor de citare declarate în instrucțiuni

Sursa: Elaborată de autoare.

În unele cazuri, instrucțiunile permit mai multe opțiuni simultan. De exemplu, revista *EcoSoEn* permite alegerea între APA, Harvard sau Chicago fără prioritizare, iar *Știința Agricolă* combină stilul Harvard pentru citarea în text cu SM ISO 690:2012 pentru bibliografie. În unele cazuri, cerințele editoriale și cele de evaluare intră în contradicție, cum se întâmplă în cazul revistei *Psihologie, revistă științifico-practică*, care cere respectarea SM ISO 690:2012, dar este evaluată după criteriile APA. Această contradicție între cerințele pentru autori și criteriile de evaluare semnalează lipsa de armonizare a documentației editoriale, cu posibile efecte asupra obiectivității procesului de recenzare.

2. Aplicarea efectivă a standardelor SM ISO 690

Standardul SM ISO 690, în versiunile sale din 2012 și 2022, este frecvent invocat în instrucțiunile revistelor științifice din Republica Moldova ca reper pentru redactarea bibliografiilor. Totuși, analiza arată că aplicarea riguroasă a regulilor sale este limitată. Standardul național SM ISO 690:2012 este menționat de 14 reviste (deși este abrogat), dar aplicat corect în doar jumătate dintre ele. În 7 cazuri, acesta este menționat, fiind folosite variante incomplete sau combinate cu alte norme de prezentare a referințelor bibliografice.

Noua ediție, SM ISO 690:2022, apare în doar 3 reviste, fiind aplicată fragmentar și neuniform. Există și 7 reviste care invocă indirect ghiduri ca cel emis de ANACEC (2018), fără detalii aplicative. Unele reviste fac referire chiar la instituții desființate, precum CNAA, fapt care indică o lipsă de actualizare editorială.

3. Ambiguități și neconcordanțe în instrucțiuni

Un indicator important al calității editoriale îl constituie concordanța dintre instrucțiunile pentru autori și aplicarea concretă a stilului de citare în articole. În prac-

tică, aceste instrucțiuni sunt adesea foarte succinte, incomplete sau lipsite de exemple, ceea ce generează confuzii, aplicări neuniforme și combinații incoerente de stiluri în cadrul aceleiași publicații.

Aproximativ jumătate dintre revistele analizate prezintă formulări vagi sau contradictorii în secțiunile privind referințele bibliografice. Unele permit simultan stiluri diferite fără a le ierarhiza sau contextualiza. Alte instrucțiuni sunt trunchiate, fără exemple concrete sau fără diferențierea tipurilor de surse (carte, articol, resursă online etc.).

Tabelul 1 sintetizează gradul de coerență între cerințele editoriale și aplicarea stilului bibliografic în articolele publicate.

Această analiză arată că în peste 80% dintre cazuri, nu există o corelare clară între instrucțiuni și practica de redactare, confirmând ipoteza privind lipsa unei politici editoriale coerente.

Principalele probleme identificate sunt: lipsa totală sau parțială a instrucțiunilor în peste 15 reviste; ambiguități terminologice – menționarea mai multor stiluri fără prioritizare; trimiteri vagi către reglementări externe, fără exemple aplicative; contradicții între documentele editoriale (ex. instrucțiuni vs. formulare de evaluare); utilizarea de exemple preluate din surse neacademice, fără clarificare epistemologică.

Tabelul 1. Tipuri de coerență între stilurile de citare declarate și cele aplicate în articole

Tip de coerență	Descriere și exemple
Coerență completă	Aproximativ 10 reviste: instrucțiunile sunt clare, coerente și reflectate fidel în articolele publicate. Exemple elocvente sunt revistele *Surface Engineering and Applied Electrochemistry, Stratum-Plus și Computer Science Journal of Moldova.*
Cazuri de divergență	În mai multe reviste, articolele publicate folosesc stiluri diferite față de cele declarate în instrucțiuni. Exemple: *Univers Pedagogic, Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă, Akademos, Știința Culturii Fizice*, ș.a., unde stilul bibliografic aplicat variază semnificativ de la un articol la altul, fără legătură cu cerințele editoriale oficiale.
Coerență parțială	25 reviste: instrucțiunile sunt fie incomplete, fie aplicate neunitar; există abateri formale sau variații între articole. Exemple: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe ale Educației), DIALOGICA. Revista de studii culturale și literatură.*
Neconformitate evidentă	13 reviste: instrucțiunile sunt vagi, contradictorii sau complet ignorate în aplicarea stilului bibliografic. Exemple: *Știința Culturii Fizice, Univers Pedagogic.*
Neconcordanțe frecvente	În mai multe reviste, neconcordanțele sunt cauzate de lipsa unui control editorial asupra formei referințelor și de ambiguitatea instrucțiunilor, care lasă loc interpretărilor subiective și aplicării neuniforme a stilurilor bibliografice

Sursa: Elaborat de autoare.

Aceste constatări confirmă existența unui deficit sistemic de coerență editorială, care afectează nu doar claritatea instrucțiunilor pentru autori, ci și calitatea și credibilitatea articolelor publicate.

4. Coerența între stilul indicat și stilul aplicat în articole

Evaluarea conformității editoriale presupune examinarea concordanței dintre stilul de citare specificat în instrucțiunile pentru autori și aplicarea sa în articolele publicate. Această aliniere reflectă gradul de control editorial și consistența instituțională. Analiza evidențiază variații semnificative, de la aplicare consecventă la discrepanțe marcate între cerințe și practică (Figura 2).

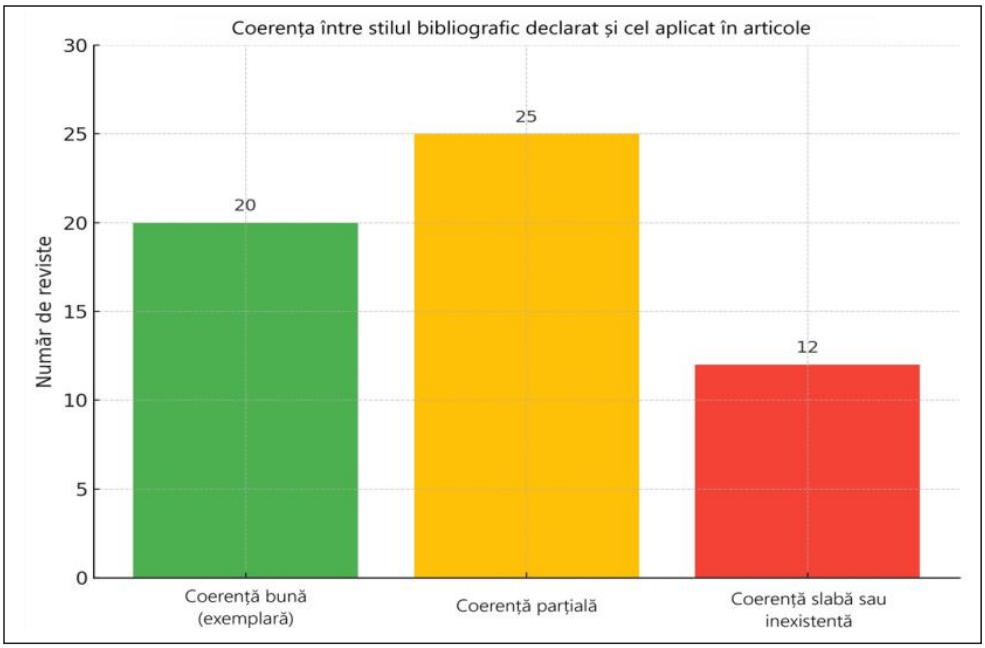

Figura 2. Distribuția revistelor în funcție de coerența între stilul bibliografic declarat și cel aplicat

Sursa: Elaborată de autoare.

Doar 20 de reviste demonstrează o aplicare consecventă a stilului declarat. În schimb, majoritatea (circa 65%) prezintă neconcordanțe între instrucțiuni și modul efectiv în care sunt redactate referințele.

S-au observat trei situații recurente: aplicarea unui stil diferit de cel menționat în instrucțiuni; combinarea a două sau mai multe stiluri în cadrul aceleiași bibliografii; variații semnificative între articole din același număr.

Deși o parte dintre reviste aplică practici corecte, ansamblul editorial evidențiază o aplicare inconstantă a normelor, ceea ce impune revizuirea instrucțiunilor și întărirea controlului editorial.

5. Tipuri frecvente de erori identificate

Examinarea atentă a referințelor bibliografice din articolele publicate a relevat o serie de erori frecvente, ce afectează atât corectitudinea formală a citărilor, cât și șansele de indexare internațională. Aceste disfuncții reflectă absența standardizării, ambiguitățile din instrucțiuni și lipsa unui control editorial strict asupra bibliografiei.

Analiza bibliografiilor a scos la iveală numeroase erori sistematice, cum ar fi: *lipsuri de metadate* (lipsa DOI, ISSN, editurii sau locului de publicare); *formatare incorectă* (punctuație inconsistentă, lipsa diacriticelor, combinații de stiluri); *referințe incorecte pentru surse electronice* (URL incomplet, lipsa datei accesării, utilizarea surselor neacademice; *incoerență în prezentarea referințelor* (variații între articolele aceluiași număr, inclusiv în aceeași listă de referințe).

Aceste probleme compromit indexarea internațională și credibilitatea științifică. Lipsa unui control editorial riguros și a unor ghiduri clare de redactare amplifică aceste deficiențe.

CONCLUZII

Studiul a scos în evidență un deficit structural în aplicarea standardelor internaționale de citare în revistele științifice din Republica Moldova. Deși unele publicații reușesc să mențină o coerență rezonabilă între cerințele editoriale și practica de redactare a referințelor, cele mai multe prezintă neclarități, inconsecvențe sau omisiuni notabile. Absența unui cadru unificat, utilizarea simultană a mai multor stiluri fără ierarhizare clară și lipsa unor exemple aplicative contribuie la o aplicare dezordonată a normelor bibliografice.

Rezultatele relevă discrepanțe semnificative între stilurile declarate și cele folosite efectiv în articole. În peste 80% dintre revistele analizate, aplicarea normelor de citare este incompletă, inexactă sau lipsită de coerență, ceea ce denotă fragilități ale procesului editorial. Printre dificultățile frecvent întâlnite se numără lipsa unor elemente-cheie din referințe, variații nejustificate în formatare și inconsistențe în gestionarea surselor electronice. Aceste probleme nu doar că afectează lizibilitatea și calitatea științifică a lucrărilor, dar reduc și șansele publicațiilor de a fi recunoscute pe plan internațional.

Privită dintr-o perspectivă teoretică, citarea implică o serie de dimensiuni — de la rigurozitate epistemică și conformitate normativă, până la expresia unor afilieri sociale sau simbolice. În lipsa unei culturi instituționalizate a citării, dublată de o formare editorială insuficientă și de lipsa unui control sistematic post-acceptare, coerența academică tinde să se dilueze.

În aceste condiții, este recomandabilă elaborarea unor ghiduri editoriale clare, compatibile cu standardele internaționale actuale, și introducerea unor proceduri ferme de verificare a bibliografiei înainte de publicare. Consolidarea acestor practici poate contribui nu doar la profesionalizarea procesului editorial, ci și la sporirea credibilității și vizibilității publicațiilor moldovenești în spațiul academic global.

REFERINŢE:

1. PESENDORFER, M. B., GUNHOLD, T., SCHIEL, N., SOUTO, A., HUBER, L., RANGE, F. The maintenance of traditions in marmosets: Individual habit, not social conformity? A field experiment. *PLoS ONE*, 2009, vol. 4, no. 2, e4472. ISSN 1932-6203. Available: https://doi.org/10.1371/journal.pone.0004472 [Accessed: 12.05.2025]
2. ZHANG, G., DING, Y. Scholarly conformity: Origins, framework, applications and implications. *Proceedings of the American Society for Information Science and Technology*. 2012, vol. 49, no. 1, pp. 1-4. eISSN 2373-9231. Available: https://doi.org/10.1002/meet.14504901235 [Accessed: 12.05.2025]
3. EBRAHIMY, S., OSAREH, F. Design, validation, and reliability determination a citing conformity instrument at three levels: normative, informational, and identification. *Scientometrics*. 2014, vol. 99, no. 2, pp. 581–597. ISSN 0138-9130. Available: https://doi.org/10.1007/s11192-013-1188-0 [Accessed: 12.05.2025]
4. BURBULES, N. C. The changing functions of citation: from knowledge networking to academic cash-value. *Paedagogica Historica.* 2015, vol. 51, no. 6, pp. 716-726. ISSN 0030-9230. Available: https://doi.org/10.1080/00309230.2015.1051553 [Accessed: 12.05.2025]
5. BRUTON, S.V., MACCHIONE, A.L., BROWN, M. *et al.* Citation Ethics: An Exploratory Survey of Norms and Behaviors. *Journal of Academic Ethics.*2024, Published: 05 June. ISSN 1570-1727. Available: https://doi.org/10.1007/s10805-024-09539-2 [Accessed: 12.05.2025]
6. HUSSEIN, T.M., ATEEQ, A., ATEEQ, R.A., AGARWAL, S. Self-citation in Scholarly Work: Balancing Self-reference with Scientific Integrity. In: AlDhaen, E., Braganza, A., Hamdan, A., Chen, W. (eds). *Business Sustainability with Artificial Intelligence (AI): Challenges and Opportunities. Studies in Systems, Decision and Control.* Vol. 566. Cham: Springer, 2025, pp. 361-369. eISBN 978-3-031-71318-7. Available: https://doi.org/10.1007/978-3-031-71318-7_34 [Accessed: 12.05.2025]
7. QUAMRUL, M., SUNZIA, S. Development of a Procedure to Avoid Plagiarism in Scholarly Work. In: *ASEE Annual Conference and Exposition, Conference Proceedings*, Portland, Oregon, 23-26 June 2024. American Society for Engineering Education, 2024, Code 201415. ISSN 2153-5965. Available: http://dx.doi.org/10.18260/1-2--47177 [Accessed: 12.05.2025]
8. BAI, X., XIA, F., LEE, I., ZHANG, J., NING, Z. Identifying Anomalous Citations for Objective Evaluation of Scholarly Article Impact. *PLoS ONE*. 2016, vol. 11, no. 9, e0162364. ISSN 1932-6203. Available: https://doi.org/10.1371/journal.pone.0162364 [Accessed: 12.05.2025]
9. CAMPOS, J.L.A., SOBRAL, A., SILVA, J.S. *et al.* Insularity and citation beha-

vior of scientific articles in young fields: the case of ethnobiology. *Scientometrics.* 2016, vol. 109, no. 2, pp. 1037–1055. ISSN 0138-9130. Available: https://doi.org/10.1007/s11192-016-2067-2 [Accessed: 12.05.2025]

10. MATTIAZZI, A., VILA-PETROFF, M. Unveiling the ethical void: Bias in reference citations and its academic ramifications. *Current Research in Physiology*. 2024, vol. 7, pp. 100-130. ISSN 2665-9441. Available: https://doi.org/10.1016/j.crphys.2024.100130 [Accessed: 12.05.2025].

N.B.*Studiul a fost realizat în cadrul proiectului 24.80012.0807.17SE „Tendințe în dezvoltarea sistemului de publicare științifică din Republica Moldova prin prisma politicilor în domeniul științei (2008-2024)” (ANCD).*